

- біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. Монографія за ред. проф. Єрмакова С. С. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2006. – № 3. – С.23-27.
7. Освіта в Україні: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2020.

УДК 159.953.4

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ УСПІШНОСТІ УЧНІВ 7 КЛАСУ

Калініченко М. М., студентка

Шмиголь І. В., кандидат педагогічних наук

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Питання мнемотехніки дуже актуальне при вивченні біології в школі, оскільки у ній дуже багато складної термінології та великі об'єми теоретичного матеріалу. Учням важливо побудувати чіткі зв'язки між ними, а тим більше запам'ятати на тривалий час. Інструменти мнемотехніки дозволяють застосовувати систему образів, завдяки яким учні із задоволенням вивчають біологію. Образи допомагають зрозуміти навчальний матеріал та легко його відтворити при роботі на уроці [2:26]. Це підвищує пізнання, навчальні досягнення, інтерес до вивчення біології тощо.

У сучасному трактуванні мнемотехніка – це система прийомів та методів, яка дозволяє запам'ятовувати великі обсяги інформації, яка важлива в тій чи іншій галузі. Також термін ще трактується як практичне використання методів, що визначені в даній конкретній мнемотехніці [1:846].

Мнемотехніка на досить хорошому рівні науково обґрунтована та досліджена як з точки психології, так і з точки педагогіки. Та не зважаючи на таку теоретичну базу досліджуваного поняття, його методичне забезпечення потребує більш ґрунтовної розробки в плані методології природничих дисциплін.

Метою дослідження було з'ясувати ефективність запропонованих методик використання прийомів мнемотехніки на уроках біології у 7 класі.

На початку дослідження було проведено анкетування учнів для з'ясування того, чи відчують учні 7 класу труднощі із запам'ятовуванням нових біологічних термінів, в чому саме полягають ці труднощі, яким методом користуються учні для запам'ятовування нових термінів, чи знають вони поняття «мнемотехніка».

За результатами анкетування 88% учнів стикаються з труднощами запам'ятовування нового матеріалу і лише 12% не відчують складнощів. Основними причинами виникнення труднощів виявилися: брак часу, великий обсяг інформації з предметів, відсутність інтересу і бажання вчитися.

У ході проведення уроків біології для учнів 7 класу було застосовано наступні прийоми мнемотехніки:

- утворення смислових фраз із початкових літер інформації, яку потрібно запам'ятати, кодування по співзвуччю, символізації;
- прийом візуальних асоціацій (мнемонічних картинок, таблиць).

З метою з'ясування ефективності використання прийомів мнемотехніки було проведено аналіз зміни рівня механічного запам'ятовування (асоціативної пам'яті) учнів 7 класу до та після впровадження прийомів мнемотехніки на уроках біології (табл. 1).

Таблиця 1. Рівень розвитку механічної (асоціативної) пам'яті в учнів 7 класу, %

Період	Низький	Середній	Достатній	Високий
До	4%	32%	52%	12%
Після	0%	16%	60%	24%

Аналіз результатів дослідження, представлених у таблиці 1, свідчить про позитивну динаміку розвитку асоціативної пам'яті учнів при використанні прийомів мнемотехніки на уроках біології.

Так, відсоток учнів із низьким рівнем розвитку асоціативної пам'яті зменшився на 4%. Показники середнього рівня зменшилися на 16% (з 32% на початку експерименту до 16% по завершенню). Щодо достатнього та високого рівнів розвитку асоціативної пам'яті учнів, то ці показники після використання прийомів мнемотехніки зросли: на 8% та 12% відповідно. Слід зазначити, що показник високого рівня зріс удвічі, оскільки на початку дослідження він був 12%, а в кінці став 24%.

Проведене дослідження ефективності мнемотехніки на уроках біології у 7 класі показало, що використовуючи прийоми мнемотехніки при навчанні, учні постійно беруть участь у творчому процесі, що сприяє серйозному збільшенню їх кількісних і якісних характеристик особистості. Також скорочується час, необхідний для запам'ятовування нових термінів. Окрім того, для всіх учасників експерименту, процес запам'ятовування нових термінів перетворився в захоплюючу гру, розвиваючу увагу і пам'ять.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і головний ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002 – 1440 с.
2. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка: навчально-методичний посібник / Г. А. Чепурний. – 3-тє вид., оновлене зі змінами та доповненнями. – Тернопіль: Мандрівець, 2020. – 152 с.

УДК 371.322:372.857

ФОРМИ І МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЇ

Ковтун О. П., студентка

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У дидактиці, за словами А. А. Миролубова, самостійна робота «це різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності школярів на класних та позакласних уроках або вдома без безпосередньої участі вчителя, але за його завданнями» [2, с. 249]. Тобто, для вчителя це означає формування не тільки власного плану освітніх дій, але й уявлення про схеми засвоєння учнями навчального предмету за допомогою поданих ним завдань.

Тому, в цілому самостійна робота – це активна розумова діяльність учнів, яка пов'язана з використанням ними отриманих знань для того, щоб знайти раціональні способи виконання завдань поставлених вчителем, а також це основний засіб виявлення і розвитку здібностей учнів, з подальшим використанням у практичній діяльності [1, с 112].

Одним із важливих предметів у школі є біологія, який забезпечує можливість учням отримати знання про фундаментальні закони природи та сучасні науково-природничі теорії, а також сформуванню наукового світогляду. Всі природничі явища та факти, які вивчають школярі, вимагають точного опису та аналізу. Для цього вчителю необхідно підібрати системний підхід, який допоможе виділити різні компоненти, їх структуру і властивості та показати їх як одне ціле, щоб учень зміг створити для себе образ всього живого [6].

На уроках біології самостійна робота учнів є також важливою частиною освітнього процесу та повинна становити єдину цілісну систему протягом усього року. За допомогою самостійної діяльності можна викликати пізнавальну активність в учнів до вивчення об'єктів та явищ. Крім цього, у школярів сформується чітке уявлення про поняття. Якщо систематично проводити самостійні роботи, то це може вплинути на свідоме та міцне засвоєння як нового, так і попередньо вивченого матеріалу, а також відбудеться створення великої кількості асоціативних зв'язків. Тобто, в освітній процес включаться зорова, слухова та рухова пам'яті [4].